

Hangsúlyozottan a magyar népnek adta vissza 1978-ban az amerikai kormány a nemzeti ereklyéket

Harminc éve újra Magyarországon a korona

A harminc évvel ezelőtti parlamenti ünnepség

Foto: MTI

Harminc éve, 1978. január 6-án érkezett vissza Magyarországra a Szent Korona. A II. világháború végén amerikai kézre került nemzeti ereklyéket – a koronát, a jogart, az országalmát, a kardot és a koronázási palástot – Cyrus Vance akkori amerikai külügyminiszter adta át az Országházban „az amerikai nép képviselőjében a magyar népnek”. Átadása után a korona csak tudományos viták középpontjába került, a politikai csatározásokat az Orbán-kormány döntése váltotta ki. 2000. január 1-jén ugyanis átszállították a Parlamentbe a Nemzeti Múzeumból, később pedig megúszttatták a Dunán is.

Az amerikai vezetés már a hetvenes évek elejétől fontolgatta, hogy visszaadja Magyarországnak Szent István koronáját, de ez csak Jimmy Carter elnöksége idején valósult meg. A döntés nagy vitát váltott ki, elleneztek az amerikai kongresszusban és tiltakozott a magyar emigráció egy része is. Végül a

Szent Koronát nem az akkori rendszernek, hanem hangsúlyozottan a magyar népnek adták vissza azzal a kikötéssel, hogy a koronaékszereket nyilvánosan állítsák ki. A hivatalos átadási ünnepségtől amerikai kérésre távol maradt az MSZMP KB főtitkára, Kádár János. A magyar fogadóbizottságot így Apró

Antal – az Országgyűlés elnöke – vezette, de mint a korabeli protokoll-listáról kiderül, jelen volt a magyar kulturális és közélet színe-java, Ruttkai Évától Berend T. Ivánon át Nagy László költőig. Az átadás után a Szent Koronát a Magyar Nemzeti Múzeumban helyezték el, s egészen 2000. január 1-jéig ott is őrizték a többi koronázási ékszerrel együtt. Az Orbán-kormány alatt elfogadott törvény értelmében az úgynevezett millenniumi év első napján a korona ünnepélyes keretek között (a jogarral és az országalmával együtt) a Parlament kupolacsarnokába került. A koronázási palást továbbra is a Nemzeti Múzeumban látható.

A Szent Korona 1978-as hazaszállítása után nem elsősor-

ban politikai, mint inkább tudományos vagy áltudományos viták középpontjába került. A történettudomány hivatalos álláspontjával szemben tartották már a koronázási jelképeket Attila kinceinek, pártus királyok jelvényeinek, az avarok kinceinek, de a földön kívüli eredet álláspontja is felmerült. Politikai vita – az Orbán-kormány döntése – az átszállítás, majd a későbbi „megúsztatás” körül alakult ki. Az eset kapcsán az MSZP az és SZDSZ politikusai tiltakoztak. Az átszállítást szakmaiatlansága miatt muzeológusok is kifogásolták, mondván, az őrzésre és az állagmegővásra a Nemzeti Múzeum a legalkalmasabb. A korona 2000-es átszállítása végül 66 millió forintba került.

Az átszállítás előtt a Parlamentben millenniumi ünnepséget tartottak közjogi méltóságok, kormánytagok, országgyűlési képviselők, egyházi vezetők és a diplomáciai testület tagjainak részvételével. Az SZDSZ-frakció távol maradt az eseménytől, Mécs Imrét kivéve. Orbán Viktor beszédében annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a Szent Korona teremtette meg a lehetőségét annak, hogy Magyarország Európába lépjen.

A Szent Korona-tan alkotmányos rehabilitálására vonatkozó javaslatok először az 1994-es választások előtt jelentek meg az FKGP és a MDF programjaiban. Boross Péter például egy

A Szent Korona Testület

Sólyom László köztársasági elnök vezetésével december 6-án tartotta ülését a Szent Korona Testület, amely az 1999 decemberében elfogadott, Szent István államalapításának emlékére és a Szent Koronáról szóló törvény alapján jött létre. Az Orbán-kormány által elfogadott jogszabály rögzíti, hogy „a Szent Korona a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyeként él a nemzet tudatában és a magyar közjogi hagyományban”. A törvény kimondja azt is, hogy „az államalapítás ezeréves évfordulója alkalmából Magyarország méltó helyére emeli a Szent Koronát, és a nemzet múzeumából a nemzetet képviselő Országgyűlés oltalma alá helyezi”. A testület szükség szerint, de legalább évente egyszer ülésezik, az ülést az elnök hívja össze. A testület tagjai díjazásban nem részesülnek. A Szent Korona Testület jelenlegi összetétele; az elnök Sólyom László államfő, tagjai: Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, Szili Katalin házelnök, Bihari Mihály, az Alkotmánybíróság elnöke, Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke és Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

alkalommal úgy nyilatkozott, hogy a nem túl távoli jövőben vissza kell állítani a magyar Szent Korona közjogi funkcióját. A korona átszállításának ötletét egyébként a kiscsardák is magukénak tartják, mivel Torgyán József és G. Nagyné Maczó Ágnes már 1994–98 között javasolták ezt.

A kiscsardák azt is szerették volna, hogy „tekintettel a magyar néplelekben évszázadok hosszú során át kialakult feltétlen tiszteletre, nemzeti ereklyénk utazza be Magyarországot, mint 1938-ban, szent királyunk halálának 900. évfordulóján”. Ez végül elmaradt, de 2001. augusztus 16-án mégis elindult a korona, bár csak Esztergom-

ba. A nagyboldogasszony-napi egyházi és állami millenniumi ünnepség keretében a koronát hajóval szállították Budapestre az egykori koronázóvárosba. Az állam és a történelmi egyházak vezetőinek részvételével tartott szentmisét Paskai László bíboros, prímás és Karl-Josef Rauber apostoli nuncius közösen celebrálta. II. János Pál pápa az ünnepség alkalmából levélben küldte el apostoli áldását. Ezután Paskai László imájában megismételte Szent István Szűz Máriának tett országfelajánlását, melyet tíz évvel korábban a pápa is megerősített magyarországi látogatása idején, a budapesti Hősök terén.

Népszava-összeállítás

Egy kis történet

A hagyomány szerint a koronát I. (Szent) István király kapta II. Szilveszter pápától 1000-ban, és az új évezred első napjaiban ezzel koronáztatta meg magát. A pápa által adományozott koronának kettős jelentése volt: utalt a magyar állam szuverenitására, arra, hogy a magyar király közvetlenül a római pápától és nem a német-római császártól függjön, de a világi uralom jelképe is volt, amit a pápa azzal adott a királynak, hogy országában a katolikus egyház törekvéseit támogassa. A pápától kapott korona a korabeli ábrázolásokon egyáltalán nem hasonlított a mairai. István koronája egy ékköves abroncs volt, melyet az ezredfordulón az európai uralkodók szinte kivétel nélkül viseltek. Ennek

a koronának a sorsáról ma nem tudni. A mai Szent Korona is egy Szent István-ereklye: valószínűleg egy koponyaereklye-tartó és a Dukász Mihály bizánci császár által 1074 körül I. Géza magyar királynak ajándékozott görög korona összeállításából jött létre. Az Egyesült Államokba a II. világháború végén került. A koronát 1944 októberében a budai Várban elásták a koronaőrök. A hatalomra került nyilasok vezetőit, Szálasi Ferenc kinasztát és a koronára tette le esküjét. A nyilasok később Veszprémbe, Kőszegre, aztán Velembe szállították a koronaőrökkel együtt, majd Ausztriába vitték. Végül május elején a Salzburg mellett Mattsee közelében, egy hordóban rejtették el. A koronaőrök amerikai fogásba esésük után elárulták a rejtékhelyet, ahonnan a tárgyak épségben kerültek elő.

Hatvanöt évvel ezelőtt szentelték pappá a Bokor-mozgalom alapítóját, Bulányi Györgyöt

„Csak a lelkiismeretének tartozik engedelmességgel”

Hogy a magyar katolikus egyház máig nem nézett szembe elmúlt rendszerbeli történelmével, azt az ügynöktáktól mellett jól példázza az idén 89 éves Bulányi György, az 1982-ben csaknem eretnekké nyilvánított piarista atya sorsa. A 65 éve pap-pá szentelt Bulányit ugyan hivatalosan – a Vatikán nyomására – rehabilitálták 1997-ben, ám a magyar katolikus egyház máig nem kért tőle bocsánatot. A piarista atya bűne az lehet, hogy szemben egyházával, sohasem kötött alkut a hatalommal, s ma is ostromozza a „trón és az oltár” szövetségét.

Ma délelőtt 10 órakor lesz Bulányi György vasmiséje a belvárosi, Duna-parti piarista kápolnában. Az idén 89 éves Bulányit 1943-ban – 65 éve – szentelték pappá a piarista rend tagjaként. Az eredetileg magyar-német szakos tanár, aki diplomát a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzte, 1945-től a debreceni piarista gimnázium tanáraként szervezett és vezetett kisközösségeket. Neve egybeforrt az úgynevezett kisközösségi vagy bázisközösségi mozgalommal, melyet Bokor-mozgalomnak is neveztek.

Tevékenységeért 1952-ben életfogytiglani börtönre ítélték, ahonnan 1960-ban szabadult. Később, 1982-ben a magyarországi katolikus egyház – az állami nyomás hatására – elítélte Bulányi tanait és eltiltotta őt a nyilvános misézéstől, kifogásolt tanait pedig a római Hittani Kongregációhoz terjesztette fel.

Bulányi viszonya a Magyar Katolikus Püspöki Karral főként amiatt éleződött ki, mert

– szemben az akkori hivatalos egyházi állásponttal – bázisközösségének tagjai lelkiismeretükre hivatkozva megtagadták a fegyveres katonai szolgálatot, s ezért hajlandók voltak többéves börtönbüntetést is elszenvedni. Az ellene emelt vádak szerint ugyanakkor a piarista atya bizonyos tanításai nem álltak összhangban a katolikus hittételekkel. Bulányi a diktatúra által eltorzított katolikus hit és gyakorlat megtartásának szándékával hívta életre a Bokor-mozgalmat, s egy olyan egyház megvalósulásáról álmodott, mely alulról szerveződő bázisközösségekből áll. A katonai szolgálat megtagadása elégséges indoknak bizonyult a nyílt üldözésre.

A Hittani Kongregáció akkori prefektusa, Joseph Ratzinger bíboros – a mai XVI. Benedek pápa – 1986. január 31-én levélben szólította fel Bulányit, hogy vonja vissza tanításait. Az eretnység vádja alól akkor mentesült volna, ha aláírja a II.

Bulányi György misézík

Foto: MTI

Vatikáni Zsinat dokumentumaiból összeállított, tizenkét pontos listát. Bulányi aláírta ezt, de kérte, hogy egy tizenharmadik, ugyancsak a zsinati dokumentumokból származó szövegrészlet kiegészítse azt: „csak a lelkiismeretének tartozik engedelmisséggel”. Bulányi így nem tekintette aláírtaknak a dokumentumot, szerinte a kiegészítés viszonylagossá tette az állásfoglalást.

A piarista atyát a rendszerváltás után sem rehabilitálták, erre évekig kellett várnia. Pedig

például Nyíri Tamás professzor már a 90-es évek elején azt mondta: „A katolikus egyház nem élt a rendszerváltozás adta azon lehetőségével, hogy új alapokra helyezze viszonyát a társadalommal, az emberrel”. Nyíri első kíváncságnak fogalmazta meg, hogy „az egyház kérjen bocsánatot a kommunista időkben elkövetett hibáitól és mulasztásaitól. Elsősorban azért az igazságtalanságért, amelyet a Püspöki Kar követett el a bázisközösségekkel szemben –, azzal, hogy az egyházi vezetés nem támogatta a lelkiismereti és vallás szabadságért vívott küzdelmüket”.

A teljes rehabilitációra Bulányinak 1997-ig kellett várnia. Kiégésztése bekerült a Ratzinger által kért dokumentumba. A Magyar Katolikus Püspöki Kar szeptember 19-én tájékoztatta a nyilvánosságot arról, hogy „megszűntek a korábbi korlátozó intézkedések”. Így visszavonták azokat a Bulányi ellen emelt vádakokat, melyek szerint a piarista szerzetes bizonyos tanításai nem állnak összhangban a katolikus hittételekkel. Ugyanakkor a korlátozó intézkedések, mint arról a bokorportal.hu-n olvashatunk, valójában nem szűntek meg. Csak a plébánostól meg nem hirdetett miséket mondhat vasárnaponként egy városzéki kápolnában. Az állami vezetés a rendszerváltozás után bocsá-

natot kért tőle, nyugdíját a törvényes előírások alapján rendezték. A katolikus egyház vezetői azonban nem kértek bocsánatot tőle, életútját az egyházba integrálhatatlannak tekintik.

Bulányi eltiltásából az Állami Egyházügyi Hivatal mellett leginkább Lékai László akkori esztergomi bíboros-érsek vette

ki részét. A piarista atya – korábban egy háttérbeszélgetésen – felidézte azt is, hogy 1981-ben, az eltiltásáról döntő egyházi tárgyaláson Erdő Péter volt a jegyzőkönyvvezető. Erdő, mint ismert, azóta – Paskai László utódként – esztergomi-budapesti érsek, majd bíboros lett.

Simon Zoltán

A trón és az oltár szövetsége

Bulányi határozott álláspontot képvisel a katolikus egyház által a legtöbbször szőnyeg alá söpört ügynökkérdésben is. Egy korábbi, az Élet és Irodalomban megjelent cikkében úgy vélte: „A segédmunkásokat és a takarítónőket ritkán kellett beszervezni, de ettől fölfelé, ha valaki nem volt párttag, azért jó volt templomba nem járnia, s megtenni, amit az elvtársak bizalmasan kértek tőle. Ki nem tette meg? Hát, kérem, csak a hülyék. De az okosok megtették.” Bulányi szerint azonban „egészen más a helyzet az egyház esetében”. Mint írta, „Jézus számára az államhatalom, mint partner, nem jöhet számításba. Az egyháznak azt kellene megmondania, hogy akarja-e tanítani, amit Jézus tanított, s akarja-e Jézus útját járni. A II. Vatikáni Zsinaton azt szavazták meg a püspökök, hogy igen. Ha ehhez tartják magukat, akkor beválljuk a múltunkat: a Szent István-i trón- és oltárszövetségtől kezdve a Kádárral kötöttig. A Történeti Hivatal kellemtelen perceket okozhat csupán: hát az egyháziak is lefeküdtek? Kérem, mindenki lefeküdt, mert élni akartunk, s csak nagyon kevesen vállalták a halált vagy annak kockázatát. Van egy sejtésem: valakik revolverezni akarják ezzel a püspököket, hogy ne jobboldalazzanak olyan nagyon.” Egy korábbi háttérbeszélgetésen ugyanakkor azt mondta, hogy a katolikus papság 95 százaléka be volt szervezve a korábbi rendszer szolgálataira. A piarista atya amellett, hogy szükségesnek tartotta az egyházi szemlélet átvilágítását, úgy vélte, „Jézus reflektorának kellene megvilágítania” az egyházat. Bulányi az állam és az egyház viszonyáról azt mondta: a „két vállalat mindig is egy volt”. Bibliai példát idézve kijelentette: „Kajafás mindig megtalálja Pilátust”.